

Koude oorlog achter tralies

Op 25 juni hernam een deel van het personeel van de gevangenis van Lantin het werk. Daarmee leek er - voorlopig - een einde te komen aan een bijzonder lange en zware stakingsactie in het Belgische gevangeniswezen. De acties gingen van start op 25 april. In die twee maanden (!) durende stakingsperiode heeft er zich heel wat opmerkelijks afgespeeld: het inzet van het leger om stakers te vervangen; vandalisme en geweld op het kabinet van de Minister van Justitie; massale ziekmeldingen door stakende penitentiair beampten; een stoet aan dwangsommen van misnoegde gedetineerden; zelfmoordpogingen en een gewelddadig overlijden; verhalen over tergende leefomstandigheden, brandende matrassen en diepmenselijke drama's; enz.

Enkele weken voor de aanvang van de stakingsacties – op 31 maart – maakte het Europese antifoltercomité (CPT) zijn rapport openbaar over het meest recente periodieke bezoek (24 september – 4 oktober 2013) aan België.¹ Dit gebeurde quasi geruisloos. Waarom hebben we zo lang moeten wachten op de publicatie van het rapport? Er zijn niet minder dan dertig maanden verstreken tussen bezoek (september – oktober 2013) en openbaarmaking (maart 2016). Begin maart maakte de Raad van Europa bekend dat Bulgarije en Luxemburg ingestemd hebben met de automatische bekendmaking van de inhoud van CPT-rapporten en antwoorden. Eerder hadden ook Moldavië en Oekraïne een gelijkaardige beslissing genomen. Zou ook ons land – in het belang van een transparante communicatie en de open dialoog over de bevindingen en aanbevelingen van het CPT – niet die weg kunnen opgaan?

Maar laten we even terugkeren naar de inhoud van het rapport, want dit is bijzonder relevant - én actueel - in het licht van de recente stakingsactie. Het CPT drukt zich in het rapport opnieuw uiterst bezorgd (*'extrêmement préoccupant'*) uit over het uitblijven van een gegarandeerde dienstverlening in de Belgische gevangenissen. Naar aanleiding van eerdere bezoeken (in 2005, 2009 en 2012) had het reeds de ernstige gevolgen van stakingsacties in kaart gebracht (in het bijzonder de gevallen van (poging tot) zelfmoord bij kwetsbare gedetineerden die aan hun lot werden overgelaten) en aangedrongen om een gegarandeerde dienstverlening te voorzien. Gelet op de vaststellingen tijdens het bezoek van 2013 en het gebrek aan bereidheid om eerdere aanbevelingen op te volgen, meldt het CPT dat het in maart 2014 de procedure op gang heeft getrapt die tot een publieke verklaring zou kunnen leiden. Dit is een opmerkelijke stap en een teken dat het geduld stilaan op geraakt.

Tijdens de recente stakingsactie was het CPT opnieuw twee keer in ons land: van 7 tot 9 mei vond een *ad hoc* bezoek plaats en op 21 juni werden *'high level talks'* gevoerd te Brussel. In een persbericht van 22 juni licht het CPT toe waarover die gesprekken gingen: *'...to discuss the implementation of recommendations made by the Committee with a view to introducing a guaranteed minimum service in prisons during strikes and other industrial action by staff'*.²

Uit de stakingsacties zouden toch zeker een tweetal lessen getrokken moeten worden.³ *Eén*, er moet nu dringend werk gemaakt worden van een gegarandeerde dienstverlening. De menselijke kost van de stakingen is simpelweg onverantwoordbaar. *Twee*, gelet op het gemak waarmee gedetineerden gedurende twee maanden koudweg aan hun lot werden overgelaten, lijkt er toch ook nood aan het herdenken en opwaarderen van het beroep van penitentiare beampte. Werken in een gevangenis is werken met mensen en daarvoor is inlevingsvermogen cruciaal. Zijn de selectie- en

¹ T. Daems, 'Europees antifoltercomité voert druk verder op', *De Juristenkrant*, afl. 328 (20 april 2016), 12.

² <http://www.cpt.coe.int/documents/bel/2016-06-22-eng.htm>

³ T. Daems, 'L'histoire se répète: de dodelijke cocktail van de cipiersstaking', *De Morgen*, 20 mei 2016, 31. Ook beschikbaar op: <http://www.demorgen.be/ opinie/de-dodelijke-cocktail-van-de-cipiersstaking-hoe-de-geschiedenis-zich-herhaalt-ba06c44d/>

opleidingsvereisten aan herziening toe? In zijn rapport betreurt het CPT dat er geen specifieke deontologische code is voor de penitentiaire sector. In het antwoord stelt België dat een dergelijke code op dit moment niet aan de orde is. Hoezo, deze sector heeft geen nood aan een deontologische code?

Beste lezer, vijf jaar terug heeft onze redactie reeds een themanummer samengesteld over de stakingsproblematiek. Lees dit nummer (aflevering 130) nog eens opnieuw⁴ – u zal het mij eens zijn dat het spijtig genoeg nog niets aan actualiteitswaarde heeft ingeboet.

Tom Daems⁵

⁴ Het nummer is integraal en gratis beschikbaar op:
<http://www.mensenrechten.be/bestanden/uploads/tijdschriften/FATIK2011nr130.pdf>

⁵ Hoofddocent criminologie, Leuven Instituut voor Criminologie (LINC), KU Leuven.